

Diyabete Özgü Yeme Bozuklu?u Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Diyabete Özgü Yeme Bozuklu?u Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=20015>

Özet

Diyabete Özgü Yeme Bozuklu?u Ölçe?i (DÖYBÖ), orijinal ad? **Diabetes Eating Problem Survey (DEPS)** olan psikometrik bir arac?n Türkçe uyarlamas?d?r. Bu ölçek, özellikle **Tip 1 Diyabet** ile ya?ayan çocuk ve ergenlerde, diyabet yönetimine özgü sorunlu yeme davran??lar?n? ve tutumlar?n? de?erlendirmek amac?yla geli?tirilmis?tir. Ölçek, insülin atlama veya k?s?tlama gibi diyabet tedavi rejimini kas?tl? olarak aksatmaya yönelik davran??lar? ve genel bir **Yeme Bozuklu?u** riskini taramada kritik bir rol oynamaktadır. Türkiye uyarlamas?, ölçe?in Türk popülasyonunda güvenilir ve geçerli bir tarama arac? olarak kullan?labilece?ini göstermi?tir.

Anahtar Kelimeler

Diyabete Özgü Yeme Bozuklu?u Ölçe?i, Tip 1 Diyabet, Yeme Bozuklu?u, Diyabet Yönetimi, Psikometrik Araç, Ergenlik, Uyarlama.

Yazarlar

Atik-Alt?nok, Y., Özgür, S., Meseri, R., Özen, S., Darcan, ?.., Gök?en, D.

Amaç

DÖYBÖ'nün temel amac?, **Tip 1 Diyabet** tan?s? alm?? bireylerde, özellikle çocuk ve ergen popülasyonunda, diyabet yönetimiyle do?rudan ili?kili olan düzensiz ve sorunlu yeme davran??lar?n? h?zl? ve etkili bir ?ekilde belirlemektir. Bu tür davran??lar genellikle insülin k?s?tlamas? ("diabulimia" riski) veya diyabetik rejime uyumda ya?anan ciddi zorluklar ?eklinde kendini gösterir. Ölçek, klinik müdahale gerektiren bireyleri erken a?amada tarayarak tedavi süreçlerine katkı sa?lamay? hedefler.

Ölçe?in uyarlama çal??mas?, orijinal olarak ?ngilizce konu?ulan popülasyon için geli?tirilmis? olan arac?n, Türk kültürü ve dili ba?lam?nda geçerlili?ini ve güvenilirli?ini kan?tlamak üzere yap?lm??t?r. Bu sayede, Türk klinisyenler ve ara?t?rmac?lar için standartla?t?r?lm?? bir de?erlendirme imkan? sunulmu?tur.

Yap?

Diyabete Özgü Yeme Bozuklu?u Ölçe?i, diyabetik bireylerin yeme davran??lar? ve beden imaj? ile ilgili alg?lar?n? ölçen çok boyutlu bir yap?y? temsil eder. Ölçek, genel yeme bozuklu?u belirtilerinden ziyade, diyabet tedavisine (özellikle insülin kullan?m?na) yönelik özgül yanl?? tutumlar? ve davran??lar? ölçmeye odaklan?r. Bu yap?sal yakla??m, Diyabet hastalar?n?n ya?ad??? benzersiz psikolojik zorluklar? yakalamay? mümkün k?lar.

Ölçekteki maddeler, bireyin yiyecek alması, vücut ağırlığına ilişkin endişeleri ve diyabetik rejime uyumu arasındaki karmaşık etkileşimi kapsar. Ölçeğin psikometrik yapısı, bu davranışların altında yatan tek bir diyabetle ilişkili yeme problemi faktörünü temsil ettiğini göstermektedir.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda, elde edilen modelin uyum indeksleri incelenmiş ve ana faktörler ile alt boyutlar arasında kabul edilebilir düzeyde bir uyumluluk olduğu saptanmıştır.

Yapılan analizlerde elde edilen kök ortalama kare yaklaşım hatası (RMSEA) değeri 0.076 olarak belirlenmiştir. Bu değer, ölçeğin teorik yapısının Türk örnekleminde doğrulandığını ve ölçeğin yapı geçerliliğinin sağlandığını göstermektedir. Bu bulgular, ölçeğin Tip 1 Diyabet tanısı olan çocuk ve ergenlerde yeme bozukluğu riskini geçerli bir şekilde ölçtüğünü destekler.

Güvenirlilik

Diyabete Özgü Yeme Bozukluğu Ölçeği'nin güvenilirlik düzeyi, iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) hesaplanarak belirlenmiştir. Ölçeğin genel güvenilirliğini temsil eden Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.85 olarak bulunmuştur.

Bu yüksek iç tutarlılık değeri (0.85), ölçeği oluşturan 16 maddenin tutarlı bir şekilde aynı yapıyı, yani diyabete özgü sorunlu yeme davranışlarını ölçtüğünü göstermektedir. Klinik ve araştırma ortamlarında kabul edilebilir yüksek bir güvenilirlik düzeyine sahip olması, ölçeğin kararlı sonuçlar verdiğini kanıtlamaktadır.

Faktör Analizi

Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışmasında, orijinal ölçeğin tek faktörlü yapısının Türk popülasyonunda ne ölçüde korunduğunu test etmek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. DFA, önceden belirlenmiş teorik modelin veri setine uygunluğunu değerlendirir.

Analiz sonuçları, modelin uyum indekslerinin (RMSEA=0.076) kabul edilebilir sınırlar içinde olduğunu ve bu durumun, ölçeğin ana faktör yapısının Türk çocuk ve ergen örnekleminde de doğrulandığını göstermiştir. Bu bulgu, DEPS'in yapısal bütünlüğünün korunduğunu ve uluslararası standartlara uygun olduğunu teyit etmektedir.

Araç

Test Türü: Uyarlama (Orijinal ölçek: Diabetes Eating Problem Survey - DEPS)

Format: Kendini Bildirim Ölçeği

Mevcut Diller: Türkçe, İngilizce (Orijinal)

Popülasyon Grubu: Klinik Popülasyon

Yaş Grubu: Çocuklar ve Ergenler

Popülasyon Detayları: Tip 1 Diyabet tanınmış bireyler.

Test Metodolojisi: 16 maddeden oluşan ve 5'li Likert tipi derecelendirme kullanılan bir ölçektir.

Anahtar Kelimeler

Yeme Bozukluğu, insülin Kısıtlaması, Diyabetik Komplikasyonlar, Psikososyal Değerlendirme, Güvenilirlik, Geçerlilik.

İzinler, Ücret ve Test Yayı

Sorumlu Yazar: Yasemin Atik Altınok

İletişim E-posta Adresi: yaseminatik@yahoo.com.tr

Test Yayı (Uyarılma): 2017

Ölçeğin kullanımı ve izinleri ile ilgili detaylı bilgi için sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

Atik-Altınok, Y., Özgür, S., Meseri, R., Özen, S., Darcan, F., & Gökten, D. (2017). Reliability and validity of the Diabetes Eating Problem Survey in Turkish children and adolescents with type 1 diabetes mellitus. *The Journal of Clinical Research in Pediatric Endocrinology*, 9(4), 323-328. doi: 10.4274/jcrpe.4219

Orijinal makalenin tam metnine aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir: cms.galenos.com.tr

Ölçeğin Türkçe uyarılmasına ait PDF dokümanı burada mevcuttur: diyabete-ozgu-yeme-bozuklugu-olcegi-toad.pdf

Diyabete Özgü Yeme Bozukluğu Ölçeği Maddeleri

Ölçek Madde Sayısı: 16

Derecelendirme: 5'li Likert Tipi Derecelendirme

ÖNEML?: Ölçek maddeleri, telif haklar? nedeniyle bu platformda yay?mlanmamaktad?r. Ölçe?in uygulama ve puanlama detaylar?na ula?mak için lütfen yukar?da belirtilen kaynak makaleye veya sorumlu yazara ba?vurunuz.

ARABPSYCHOLOGY.COM